

Länsstyrelsen
Dalarnas län

HANTVERKSLABORATORIET

Dalarnas museum, Länsstyrelsen Dalarna & Hantverkslaboratoriet bjuder
in till ytterligare ett seminarium i serien om medeltida träbyggnader;

Medeltida timmerbyggnader, järnframställning och smide

Fredag 16 maj – lördag 17 maj 2025

Mora Hotell, Strandgatan 12 Mora

Program Fredag 16 maj

Seminarieret hålls i Mora hotells konferenslokal.

Det medeltida samhället

9.00-9.30 **Variationer i bygnadsaktivitet under senmedeltiden.** Dendrokronologiska dateringar som en källa till ekonomiska, sociala och demografiska förändringar.

Fredrik Charpentier Ljungqvist, professor i historia, Stockholms universitet

9.30-10.00 **Om tiden då Dalarna blev knuttimmerbygd.** Av Dalarnas 50-tal äldsta timmerbyggnader uppfördes de flesta inom perioden 1285-1360. I samma tid växer Stockholm, medan många andra områden stagnerar. Kyrka, kungamakt, ekonomi, landhöjning och klimat förändrar sig på ett sätt som kanske avspeglas i det nya byggnadsskicket. **Torbjörn Axelsson, Dendrokronolog på ideell basis sedan mer än 20 år och präst i Svenska kyrkan.**

10.00-10.30 **Kaffe**

Det medeltida byggandet i Dalarna

10.30-11.15 **Fynden från Västannortjärn - ett unikt föremålsmaterial från äldre medeltid i Leksand.** Presentation av det medeltida föremåls materialet från Västannortjärn och vad det kan berätta om husbyggande, människors föreställningsvärld samt om landskapets förändringar. **Lars Ersgård, fil.dr. Affilierad forskare, Institutionen för arkeologi och antikens historia, Lunds universitet**

11.15-11.45 **De medeltida timmerhusen i Dalarna.** Lars och Stefan har de senaste åren inventerat medeltida byggnader i samverkan med Länsstyrelsen Dalarna. Här sammanfattar de resultatet. **Lars Jönses, Dalarnas Museum & Stefan Östberg, Byggnadsvård i Dalarna AB**

11.45-12.15 **Venjansundersökningen - från vit fläck till hot spot.** Resultaten från dendrokronologiska undersökningarna i Venjan 2021-2023, och vikten av lokal förankring för att identifiera och väcka intresse för timmerhusen som kulturarv.

Näs Olle Tranberg, Fil.Dr., vice ordförande Stiftelsen Dalarnas Museum

12.15-13.00 **Lunch**

Medeltida järnframställning & smide

13.00-13.30 **Atlas över Sveriges bergslag och Kopparbergslagen.** En presentation av det omfattande arbetet med Atlas över Sveriges bergslag som ger en bild av det framväxande bergsbruket med fokus på Dalarna och särskilt Kopparbergslagen. **Catarina Karlsson, Fil dr. forskningschef vid Jernkontoret**

13.30-14.00 Arkeologisktt fyndmaterial och medeltida smide

En presentation av medeltida järn från arkeologiska undersökningar från Lima Transtrand, Lapphyttan och  stra Småland. Fyndmaterialet visar på de olika kvaliteter som framställdes och användes under medeltiden. **Gert Magnusson, Docent i arkeologi**

14.00-14.30 Medeltida smedjor och järnhantering i Lima. Under de senaste tio åren har arkeologer från Dalarnas museum fått möjlighet att undersöka spåren efter smidesverksamhet och järnframställning på flera platser i Lima.

Greger Bennström & Lee Widegren Lundin , Dalarnas museum

14.30-15.00 Kaffe

16.00-16.45 Smidet i Dalarnas medeltida timmerhus. L steknologi, järnbeslag och symbolik. En undersökning av medeltida dörrar i norra Dalarna.

Mattias Helje, undersökande smed och traditionsbärare

16.45-17.00 Sammanfattning av dagen, Lars J nses, Dalarnas museum

18.00 Mingel på Zornmuseet

19.30 3-rätters-middag på Mora Hotell (valbart alternativ).

Program lördag 17 maj Konferenslokalen Mora Hotell;

9.00-9.30 Yxan som verktyg och symbol, Om yxans utveckling och symbolvärde under Dalarnas tidiga medeltid. **Mattias Helje, undersøkande smed och traditionsb rare**

9.30-10.15 D ren på urnes stavkirke, Treet`s Mester

De siste 4 årene har et forskningsprosjekt pågått med   lage en prosessuell autentisk kopi av Urnes stavkirkes portal. Dette betyr at vi må studere alle verkt yspor, arkeologi, illustrasjoner og andre kilder for   lage verktøykassen, prøve metoder for   gjenskape dette slik vi tror det kunne ha foregått, også hengslene. **Kai Johansen, fra AKS Auskin Kreative Senter, jobber til daglig som museums håndverker, ved Stiklestad Nasjonale Kultursenter**

10.15-10.45 Kaffe

10.45-11.15 Dører i middelalderbygninger, Roald Renmaelmo, T mrrar og universtetslektor i tradisjonelt bygghandverk vid NTNU

11.30-12.30 Lunch på Mora Hotell och därefter f rflyttning till Zorns Gammelg rd.

12.30-15.00 Zorns gammelgård

Praktisk stasjon kring døren på urnes stavkirke. Deltakere får prøve de verktøyene vi har fått laget, til prosjektet, treskjærerjern, pjåler, såtjern, grøypjern, navar osv.

Kai Johansen, fra AKS Auskin Kreative Senter, jobber til daglig som museums håndverker, ved Stiklestad Nasjonale Kultursenter

Medeltida hus och dörrar på Zorns gammelgård

Rekonstruktion av skuret rutmønster på medeltida dörrar. Resultat av färganalys från 3 stycken rutmönstrade dörrar Demonstration av den medeltida hantverkarens verktyg.

Medeltidens lås. Praktisk demonstration av låsens konstruktion under medeltiden.

Dalarnas äldsta dörr? Dörren till eldhuset på Zorns gammelgård är kanskje den äldsta bevarade dörren i Dalarna från 1237.

Yxdörren. Förevisning av dörren med yxristningar på Zorns gammelgård som också behandlas i föredraget om den medeltida yxan.

Ansvariga; Stefan Östberg och Mattias Helje

Anmälan & Konferensavgift;

Avgiften är 1600:- + moms. Avgiften inkluderar fika och lunch fredag och lördag. Du kan välja att delta i 3-rätters middag fredag kväll på Mora hotell för 495:-.

Mejla din anmälan till Henrik Larsson henrik.larsson@conservation.gu.se och ange; 1) Namn & fakturaadress, 2) Om du önskar delta i middagen fredag kväll à 495:- samt 3) Om du är vegetarian eller har någon mat-allergi. Senaste anmälningsdag 30 april.

Boende;

Boende ingår inte i konferensavgiften, utan det bokar du själv. Mora Hotell erbjuder rum till ett pris av 1195:- Bokas direkt hos hotellet; 0250-59 26 50.

Det finns även många andra boenden i Mora som du t.ex. hittar via www.booking.com.

Frågor?

Har du frågor? Kontakta Henrik Larsson på Hantverkslaboratoriet på 070-529 99 41 eller mejl; henrik.larsson@conservation.gu.se